

Posudek oponenta na diplomovou práci Lucie Sajlerové „Pohled pedagogů a třídního kolektivu na inkluzivní vzdělávání žáků se vzácným neurosvalovým onemocněním“.

Volba tématu vyplynula ze zkušeností autorky z pozice konzultantky rané péče a ze spolupráce s rodiči takových dětí, takže byla s danou problematikou dostatečně obeznámena. Práce je obvyklým způsobem členěna na úvod do problematiky a vlastní výzkum. První kapitola teoretické části pojednává o dvou vzácných neurosvalových onemocněních: spinální muskulární atrofii a Duchennova svalové dystrofii. Autorka k nim přistupuje z širšího pohledu. Charakteristika SMA je srozumitelná a dostatečně podrobná. Důležitým problémem je včasná diagnóza této poruchy, která není vzhledem k její vzácnosti samozřejmá. Charakteristika Duchennovy svalové dystrofie je rovněž dobře zpracovaná, její příčinou je mutace genu vázaného na X chromosom, což vede k tomu, že jsou jí převážně postiženi chlapi. Druhá část práce je věnována inkluzivnímu vzdělávání. Autorka uvádí její legislativní rámec, včetně příslušných vyhlášek, text obsahuje i charakteristiku žáků se speciálními potřebami, jichž by se takové vzdělávání mělo týkat, a podpůrná opatření, která jsou v rámci inkluze využívána. Tato část textu je k charakteristice inkluzivního vzdělávání plně dostačující.

Kapitola věnovaná specifickým inkluze žáků se vzácným neurosvalovým onemocněním logicky vychází z posuzování takových dětí a jejich potřeb. Této části textu by prospělo, kdyby autorka jejich potřeby podrobněji a přehledněji vymezila a oddělila specifická omezení vyplývající z uvedených diagnóz, která jsou trochu odlišná. Text na str. 18 je méně přehledný. Jak autorka správně zmiňuje, důležitá je i spolupráce mezi rodinou a školou. Učitelé samozřejmě potřebují znát diagnózu dítěte a vědět jaké má problémy, aby s ním mohli pracovat. To platí i pro asistenta pedagoga. Důležitý je postoj učitele k žákovi s neurosvalovým onemocněním, co si myslí, že pro něj může udělat. Popis zásad, které by měl učitel v této pozici respektovat (str. 25) by bylo možné lépe a přehledněji formulovat. Není jasné, co autorka myslela formulací „uspořádat třídu potřebám“. Bylo by dobré přidat zmínku o významu vztahů mezi žáky ve třídě, jimž by měl učitel věnovat pozornost. Začlenění žáků se vzácným neurosvalovým onemocněním do třídního kolektivu se autorka věnuje v další kapitole, i když jde spíše o popis, jak by to mělo vypadat a neuvádí možné komplikace, k nimž bohužel někdy dochází. Popis metody Persona dolls, která využívá panenky k vysvětlení různých situací a problémů, je přehledný.

Vlastní výzkum. Cílem práce byla analýza začleňování žáků se vzácnými neurosvalovými onemocněními do běžného dětského kolektivu a jeho limity, včetně reakce ostatních žáků na tuto situaci, a názorů jejich učitelů. Metody, které si autorka zvolila, tj. dotazník a metodu Persona dolls, lze považovat za vhodné. Zkoumanou skupinu tvořilo 6 chlapců a 7 dívek se spinální muskulární atrofií nebo Duchennovou svalovou dystrofií, a jejich spolužáci. Autorka neuvádí četnost skupiny oslovených pedagogů, resp. ji uvádí až na straně 41. Dotazníkové šetření bylo zaměřené na zjištění jaké situace spojené s inkluzí takových dětí vnímají pedagogové jako obtížné. Formulace dílčích výzkumných otázek nejsou úplně srozumitelné, daly by se formulovat lépe. Metody použité k vyhodnocení získaných výsledků byly vhodně zvolené. K prezentaci výsledků dotazníkového šetření použila autorka přehledné grafy. Mnozí pedagogové použili nějakou poradenskou podporu, a je škoda, že autorka neuvádí, zda pro ně byla tato podpora přínosná a v čem. Spolupráci s rodinou hodnotili pedagogové většinou jako dobrou.

Pokud jde o hodnocení problematických situací, které vznikají v rámci inkluze dětí se vzácným neurosvalovým postižením, jejich přehled by mohl být přehlednější a lépe diferencovaný. Někteří učitelé vnímají problémy, které souvisejí se zdravotním stavem, ale ty mohou být různé a bylo by vhodné je rozlišovat. Potřeba vysvětlení odlišností je samozřejmá. Nezáměr žáka o začlenění do třídní skupiny může souviset s jejich zdravotním stavem, ale i s ním související obtížnější socializací. Do kategorie komunikace zahrnuje autorka i problémy s kolegy a vedením školy. Časová náročnost a obtížnost manipulace s takovým žákem určitou zátěž samozřejmě představuje. S názorem většiny pedagogů na inkluzivní vzdělávání lze souhlasit, nelze jej přijmout bez výhrad. Shrnutí výsledků dotazníkového šetření odpovídá názvu kapitoly, autorka zde shrnuje získané poznatky. Zajímavé jsou i výsledky získané metodou Person dolls, je zřejmé, že děti na prezentované situace reagovaly dobře a přinesly užitečné informace pro ně i pro pedagogy. V diskuzi autorka probírá různé poznatky, včetně těch, metodických, jako bylo např. pohlaví panenky. Zajímavý byl i přístup dětí k vozíku a pochopení jeho účelu. Autorka zpracovala tuto kapitolu dobře. Ze závěru vyplývá mnohé, důležitým zjištěním je užitečnost metody Persona dolls, kterou lze použít i v jiných podobných situacích. Přínosný je i přepis rozhovorů s dětmi.

Předložená diplomová práce splňuje požadavky a lze ji doporučit k obhajobě. Uvedené výhrady jsou spíše dílčího charakteru. Navrhovaná klasifikace: 1 – 2.

V Praze dne 8. ledna 2024

Prof. PhDr. RNDr. Marie Vagnerová, CSC

